

Carles Camps Mundó: «Estem infectats de protagonisme»

El poeta considera que «si no són basades en la distribució de la riquesa, les utopies només són bons pensaments per fer un rotet satisfet després de dinar»

Un dels plaers del món digital és que no tens límit d'espai i, si no et deixes endur per la dictadura de l'actualitat, tampoc no en tens de temps. Així és que hem estat un parell d'horetes amb el poeta Carles Camps Mundó al pati de l'Antic Teatre, sota la figuera, per celebrar que acaba de publicar *L'Oració Total* (<http://www.grup62.cat/lilibre-loracio-total-116540.html>), a Proa, i *La runa de la veu*, a Llibres del Segle (<http://www.llibresdelsegle.com/poesia-culip/>). Hi hem arribat des d'un principal veí, on el Cristian li ha fet la foto, saltant baranes i graons, com si fóssim un parell de turistes practicant el *balconing*. Hem estat tan absorts en la conversa que ens hem oblidat d'alçar els ulls per reclamar l'atenció del cambrer. Així és que l'estada ens ha sortit de franc. El proper cop, consumirem el doble.

Carles Camps Mundó (Cervelló, 1948). Foto: Cristian Casanelles

T'he de dir que m'has ben enredat. He arribat al llibre atreta pel títol i a l'espera d'una dosi de teologia per la vena i resulta que la paraula *oració* també la fas servir en el sentit més humil, com a *frase*.

Jugo amb *prec* i *frase* perquè el nostre llenguatge occidental està empeltat de teologia cristiana, i aquesta coincidència no és l'única del llibre. També utilitzo el terme *paraula* en majúscula i minúscula per buscar aquesta polisèmia entre humana i transcendent. O nom i Nom. O verb i Verb, etc.

Aquesta dicotomia no tan sols és un joc lingüístic, sinó un component fonamental del llibre.

Vaig començar a escriure els llibres de la meva ?maduresa? -si és que mai en som, de madurs- després de passar per la poesia visual i l'automatisme surreal, i des d'aleshores sempre he intentat despullar de creença aquest llenguatge religiós de què està empeltada la cultura occidental. De vegades, quan escric els poemes, em causa incredulitat veure en tot el que s'ha arribat a creure i es creu. Sí, a pesar de la meva educació catòlica, o per això mateix, em sorprèn, i molt.

Però per escriure poesia cal creure en alguna cosa.

No, només s'ha de creure en el valor humà del llenguatge i en aquest sentit mirar d'arribar a la seva màxima magnitud de veritat, ep, en minúscula, perquè el poema modern és metapoètic. Parlant de literatura en general, ara hi ha novel·les que semblen guions de cine, però què hi ha d'admirable en els grans textos de Tolstoi, Proust, Mann, si no és el llenguatge? Això s'ha perdut potser massa, i per això considero que el poema és un bon banc de proves del llenguatge. No m'interessa utilitzar el poema per explicar anècdotes de la meua vida. Per això ja hi ha els dietaris. La meua poesia és molt poc de parlar d'elements quotidians i no faig gaires metàfores sobre les coses. Els meus poemes van al concepte, que pretenc expressar amb una claredat absoluta. Per això defujo tant com puc el simbolisme. El poema central de *La runa de la veu*, llibre que citaves a la introducció de l'entrevista, és una meditació poètica sobre el valor del símbol.

Però si precisament, gràcies a la imatge, els novel·listes ens hem pogut centrar en el llenguatge més que mai!

El gruix dels escriptors ho desaprofita. Es confia massa en el llenguatge cinematogràfic. Es tendeix a estalviar descripcions i caracteritzacions perquè la situació ja et porta a suplir-les amb la memòria d'una tradició visual, però això fa mal a la literatura, a l'experiència del llenguatge de la literatura. La literatura ha de ser autosuficient. Has de ser capaç de posicionar-me un arbre, una casa, un personatge en un context determinat, i no confiar que ho enquadri la memòria cinematogràfica o fotogràfica del lector.

Però no podem escriure com al segle XIX, com si el cinema no s'hagués inventat.

No, és cert. Si tu has llegit Pavese o Joyce, la teva experiència del llenguatge ja no pot ser com la del segle XIX, però sí que l'escriptura continua sent la base de l'experiència literària. En poesia, mira que se n'han fet, de coses, fins al punt que s'ha arribat a deixar el full en blanc. En pintura, el «Blanc sobre blanc». Repetir-ho és, doncs, mer academicisme. Ja s'ha fet tot i avui, amb les experiències avantguardistes, ens està passant que tenen regust de sopa d'all. És un *dejà vu* constant. Però mai una gran novel·la escrita amb tota la força del llenguatge ens donarà aquesta sensació. Cada frase estarà tractada com una frase en si mateixa i no com un simple enllaç per anar a parar en un altre lloc. S'ha de trobar l'energia de cada frase. Jo no en sé, d'escriure novel·les, però es tracta d'això. En poesia, si el repte és veure qui la fa més grossa, ja podem plegar, perquè ja no hi ha manera d'*épater les bourgeois*.

No, ja estan curats d'espant. Tu mateix has passat d'una cosa més rara, la poesia visual, a una altra de teòricament més normal, la discursiva.

Com va dir una vegada el director del Museu Picasso de París, l'única ideologia que no ha fet autocrítica al segle XX són els moviments d'avantguarda literària i artística, que es perpetuen com a acadèmia. Molta de l'avantguarda que es fa ara és molt epigonal, d'anar repetint la cuina ja coneguda. L'autoanomenada investigació literària ja està molt vista i plena de llocs comuns. La mateixa fallida de la idea de progrés positivista l'ha posat absolutament en qüestió.

Precisament aquest és el to de desesperança que ens trobem a *L'Oració Total*.

Si no m'ho estàs dient en el sentit de desesperació, d'acord, és un llibre desesperançat, perquè no hem d'esperar res de res fora de la realitat. Quan m'arribi el moment, serà tot. Aquí podria haver dit ?tot? amb majúscula i tota la mística de via estreta hauria quedat embadalida. Però no, no veig transcendent res, ni el que pugui deixar escrit. Una altra cosa és que hi hagi certa supervivència de mi en la memòria d'algú, però en els meus poemes deixo ben clar que ja no espero res de sobrenatural. Per mi la vida és el que és i trobo que ja és prou poder haver viscut. Una altra cosa és que d'això en faci nihilisme i em senti indiferent enfront del dolor o violència, que no em preocupi que la vida estigui presidida per la ?voluntat de poder?. I tant que em preocupa i m'incrimina! Estic ben convençut de per què hi ha la violència que hi ha. No sóc tan ingenu per pensar que els interessos econòmics no existeixen. No em crec la història de bons i dolents que ens venen els mitjans. He militat i em sento a l'esquerra, em considero una persona de formació marxista. Encara que ara no es vulgui veure, les relacions econòmiques expliquen moltes de les coses que estan passant al món. L'única diferència que hi ha entre els humans no és producte del color de la pell o del país d'origen o de la religió, sinó de l'abisme econòmic que separa explotats i explotadors. Les altres diferències són construccions mítiques i superestructurals per dissimular la sordidesa dels interessos més egoistes de les classes dominats, com ara s'ha vist clarament amb la crisi.

I som impotents per canviar-ho?

L'home se sent impotent en el moment que se li proposen solucions que no tenen un abast humà.

Altres cop ataquen la religió, però el cristianisme ben entès ens explica que Déu es fa home. És l'humanisme màxim.

Què vol dir ben entès? Ben entès per qui? És allò que et deia: que em causen incredulitat les coses en què podem arribar a creure. Déu fet home, una bona historieta, res més. Em parles en un nivell ideològic i no real. Jo et parlo de set, gana, plor, desig, però si volem ser més del que som és quan vénen les pors i les impotències.

Però podem mirar de ser més justos.

Si no hi ha una base racional que faci possible aquest afany, sempre fracassarem. Com es fa una societat més justa? Passa per l'amor als altres? Per complir els drets humans? Per ser el més democràtics possible? Per un esforç individual? No, passa per una organització política i econòmica antiacumulativa i redistributiva. No es tracta de ser més justos personalment, sinó d'obtenir una societat justa i igualitària, on les coses no es valorin pel seu preu i prou. Només crec en una transcendència: les generacions futures. Únicament una societat com la que et dic els pot llegar el món vivible a què tenen dret.

No podem parlar com si les utopies no haguessin fracassat.

Cert, i hem quedat només en mans dels beneficis i els interessos. El món actual no té mecanismes de regulació que ens portin a una certa societat on el benestar sigui possible. Si no són racionals i basades en la distribució de la riquesa, les utopies són bons pensaments per fer un rotet satisfet després de dinar i res més. Tota la resta és voluntarisme que topa amb la infecció absoluta que pateix el nostre sistema social. Patim un individualisme ferotge respecte als altres, i això impedeix una acció solidària de llarg abast. Fins i tot en els moviments d'ajuda social hi ha baralles per veure qui té més protagonisme. Estem infectats de voler figurar, infectats de protagonisme. No ens resignem mai a ser secundaris.

I la filosofia oriental no ens pot ajudar a vèncer aquest individualisme tan ferotge?

No, això és pur quietisme i al poder econòmic i polític ja li va bé. El que li fa mal és l'activisme de la PAH o els moviments antisistema, posem per cas, i no pas cap experiència zen, tao o el que sigui.

Creus que el poeta té un paper social?

No com a poeta, sinó com a ciutadà. El poeta, com tothom, és un ser social, i d'ell dependrà que el seu paper sigui positiu o negatiu. Com a poeta potser faig una poesia que podria semblar distant dels problemes vivencials quotidians, més ocupada en les idees que en els afanys del dia a dia. Però no per això deixa de ser combativa. Qüestionar els codis simbòlics del discurs dominant del poder no és pas poca cosa poètica. Sigui com sigui, en els meus articles sí que parlo de coses que em fan una angúnia immediata, perquè crec que s'ha perdut el sentit crític des del punt de vista d'una esquerra radical que tingui en compte les aportacions ideològiques dels clàssics del socialisme. L'esquerra ha volgut fer-se perdonar, si més no públicament, per convertir-se en gestora d'una cosa que no és la seva proposta real. La història de l'esquerra europea és una història de renunciacions. És com si hagués acceptat que l'únic sistema possible és el capitalisme, talment aquest fos una força tel·lúrica contra la qual no es pot lluitar.

I això de la independència com ho portes?

Són discursos diferents. La independència és un discurs transversal i interclassista i, en canvi, el dels moviments socials és un discurs de classe. Mentre la dreta independentista es prepara per regir el procés, hi ha una esquerra que busca la quadratura del cercle i diu que primer la societat ha de ser més justa i després ja veurem. Sí, cal una alternativa progressista per a aquesta Catalunya independent, però mentrestant l'esquerra se sent incòmoda perquè, per ara, el discurs de la independència és transversal i s'ha d'aliar, doncs, amb els que representen políticament els explotadors.

Un altre fenomen de transversalitat encara més fonamental i que no se sap on ens portarà és Internet.

És cert que Internet està donant unes possibilitats d'expressió noves, però també ho és que s'ha convertit en un mercat de Calaf en què tothom ven el seu producte i això trenca la possibilitat de crear un relat cultural que ens afecti a tots.

Conseqüència?

Que pots fer la bestiesa més gran i, si ho saps col·locar, serà infinitament més impactant que qualsevol poema de Riba. Sospito que els relats culturals, en mans dels mitjans, poden arribar a degradar-se a uns nivells irreversibles obviant qualsevol paràmetre de cultura humanística, com feien l'altre dia a TV3 obrint l'apartat de cultura amb l'aparició d'un videojoc violent, venut com a producte cultural. Jo no m'hauria imaginat mai que el meu trenet elèctric o les matances que organitzava de nano amb els indis i cowboys de plàstic poguessin ser cultura. Encara sóc tan ingenu que vaig pel món de sorpresa en sorpresa.

Ets molt crític amb la poesia recitada, també, però val a dir que això ha ajudat a la seva divulgació.

O a la seva *divulgarització*. Sembla com allò del Club de la Comèdia: rius, però no se t'acudiria mai comprar el vídeo de l'humorista. Els recitals, les *performances* i els espectacles poètics? una altra cosa són les lectures d'un autor que presenta un llibre?, a molt poca gent li serveixen realment per enganxar-se a la poesia. El poema demana la solitud lectora. Jo em sento més a la vora de Wislawa Szymborska quan va dir en una entrevista arran del Nobel que li agradava imaginar-se el lector arribant a casa amb el seu llibre sota el braç i esperant el moment en què s'asseuria a la butaca i encendria el llum de peu per trobar-se amb les seves paraules. Només aquesta idea ja l'omplia com a poeta. Renunciar a aquest diàleg amb tu mateix i amb el lector per un èxit que ompli la platea és una bestiesa. Has de fer el que has de fer i no transformar-te en el logotip de tu mateix.

Un bon repte.